



й можливі наслідки різних варіантів рішення. Лабораторні заняття, на яких передбачаються розроблення та виконання творчих проєктів, дають можливість майбутнім учителям технологій на власному досвіді засвоїти алгоритм проєктно-технологічної діяльності та зрозуміти особливості проєктної технології навчання. Вважаємо, що саме фахові дисципліни в системі підготовки вчителя технологій мають найбільше можливостей для застосовування методів активного навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України про вищу освіту. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.04.2018).

2. Кузмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ: Знання, 2005. 486 с.

3. Методика трудового навчання: проєктно-технологічний підхід: навч. посібник / За заг. ред. О.М. Коберника, В.К. Сидоренка. Умань: СПД Жовтий, 2008. 216 с.

4. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: навч. посібник / М.В. Артюшина, Л.М. Журавська, Л.А. Колесніченко та ін.; за заг. ред. М.В. Артюшиної. Київ: КНЕУ, 2008. 336 с.

5. Шишов С.Е., Кальней В.А. Мониторинг качества образования в школе. Москва: Педагогическое общество России, 1999. 320 с.

6. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: навч.-метод. посіб. для студ. пед. навч. закл. Київ: Вища школа, 2002. 216 с.

7. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник. Київ: Либідь, 2002. 560 с.

УДК 378.14

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРАГМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ (НА КОГНІТИВНО-ЗБАГАЧУВАЛЬНОМУ ЕТАПІ)

Яцишина Н.В., слухач
кафедри педагогіки

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Стаття присвячена актуальній проблемі формування прагматичної компетентності майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки. Висвітлюється авторська методика формування прагматичної компетентності майбутніх перекладачів на когнітивно-збагачувальному етапі експериментального дослідження. Наводяться приклади реалізації зазначеної методики формування прагматичної компетентності майбутніх перекладачів на практиці.

Ключові слова: прагматична компетентність майбутніх перекладачів, методика формування прагматичної компетентності, когнітивно-збагачувальний етап, спеціальний курс «Прагматична компетентність майбутніх перекладачів».

Статья посвящена актуальной проблеме формирования прагматической компетентности будущих переводчиков в процессе профессиональной подготовки. Освещается авторская методика формирования прагматической компетентности будущих переводчиков на когнитивно-обогащающем этапе экспериментального исследования. Приводятся примеры реализации данной методики формирования прагматической компетентности будущих переводчиков на практике.

Ключевые слова: прагматическая компетентность будущих переводчиков, методика формирования прагматической компетентности, когнитивно-обогащающий этап, специальный курс «Прагматическая компетентность будущих переводчиков».

Yatsyshyna N.V. FUTURE TRANSLATORS' PRAGMATIC COMPETENCE: PRINCIPLES OF FORMATION (COGNITIVE-ENRICHING STAGE)

The article deals with such a relevant topic as the problem of future translators' pragmatic competence formation in the process of their foreign language professional university education. The author's view on the principles of future translators' pragmatic competence formation at a cognitive-enriching stage is presented. The practical realization of the principles is supported with examples.

Key words: future translators' pragmatic competence, principles of formation, cognitive-enriching stage, special course «Future translators' pragmatic competence».



Постановка проблеми. Професійна підготовка майбутнього перекладача передбачає формування та розвиток професійно важливих якостей, знань і умінь (вміння швидко переключатися з іноземної мови на рідну та навпаки, вміння слухати й чути, вміння приймати рішення, стресостійкість і готовність до професійного напруження, здатність до рефлексії, здатність бути уважним, самоорганізованість, кмітливість, ініціативність, здатність ефективно структурувати особистісний час відповідно до професійного навантаження, послідовність у вивченні питання, яке потребує бути вирішеним, рішучість, здатність установлювати контакти, відчувати себе досить впевнено в новій незнайомій ситуації спілкування, володіння ретельністю, тактом, здатність оцінити мовленнєву ситуацію коректно (коли треба говорити, а коли – слухати) та інше), які, на нашу думку, є показниками, які впливають на рівень сформованості прагматичної компетентності майбутніх перекладачів, – це й зумовлює актуальність теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що поняття «прагматична компетентність» у контексті іншомовної професійної підготовки чи іншомовної професійної взаємодії тлумачиться науковцями по-різному (Андрущенко А.О., Бондар Л.В., Гриджук О.Є., Кошлаба І.Б., Кушнір І.М., Оліяр М.П., Чіжова Н.В. та інші) [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7].

Ми розуміємо «прагматичну компетентність майбутніх перекладачів» як ситуаційну динамічну інформаційну структуру (тобто комбінацію компетенцій) у свідомості майбутнього фахівця з перекладу, яка сприяє здійсненню певного впливу на адресата (відповідно до комунікативної установки відправника) та правильному аналізу й розумінню комунікативного наміру адресата в процесі професійного іншомовного перекладацького спілкування. У свою чергу, «прагматична компетенція майбутніх перекладачів» – це (інформаційна) структура у свідомості майбутнього перекладача, яка складається з інформації (знань, вмінь, досвіду), засвоєної майбутнім фахівцем із перекладу під час навчання у вищому навчальному закладі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Тож усе це дає змогу зробити висновок, що феномен «прагматична компетентність/прагматична компетенція майбутніх перекладачів» є частково розглянутим і на сучасному етапі потребує подальшого дослідження та уточнення. Поряд із цим розроблена нами методика формування «прагматичної ком-

петентності майбутніх перекладачів» у процесі професійної іншомовної підготовки не була об'єктом спеціального дослідження.

Постановка завдання – розкрити методику формування прагматичної компетентності майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Усе вищезгадане дало нам підстави розробити методику формування прагматичної компетентності майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки. Проілюструємо реалізацію зазначеної нами методики формування прагматичної компетентності майбутніх перекладачів на практиці.

Так, на першому *когнітивно-збагачувальному* етапі розроблений нами факультативний спеціальний курс «Прагматична компетентність майбутніх перекладачів» сприяв збагаченню знань майбутніх перекладачів про основні терміни та поняття прагматики, види прагматики, про основні класифікації мовленнєвих актів, типи комунікативних стратегій, національно-культурні особливості соціальної та мовленнєвої поведінки носіїв іноземної мови, прагматику цільової мови, їхніх звичаїв, етикету, соціальних стереотипів, історії та культури, сутність і структуру прагматичної компетентності майбутніх перекладачів.

Отже, факультативний спеціальний курс «Прагматична компетентність майбутніх перекладачів» мав на меті висвітлити сутність і структуру прагматичної компетентності майбутніх перекладачів та ознайомити студентів із функціонуванням прагматичної компетентності для успішного вирішення професійних завдань у процесі професійного іншомовного спілкування. Основним завданням спецкурсу було забезпечити оволодіння студентами знаннями та вміннями з основ «прагматичної компетентності» для вирішення професійних перекладацьких завдань у процесі професійного іншомовного спілкування. Зазначимо, що лекційний матеріал ми викладали проблемним методом, що активувало участь студентів і стимулювало аналітико-мисленнєву діяльність на заняттях.

Процес вивчення дисципліни був спрямований на формування елементів таких компетентностей:

а) загальних (ЗК): здатність до навчання, організації та планування; абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність спілкуватись рідною та іноземними мовами; креативність; здатність управляти часом; елементарні комп'ютерні навички; розв'язання проблем і прийняття рішень; здатність працювати в міжнародному се-



редовищі; здатність застосовувати знання на практиці; бажання досягти успіху.

б) фахових загальних (КФЗ): оволодіння теорією лінгвістичної прагматики, зокрема теорією мовленнєвих актів у сучасній лінгвістиці; вміння здійснювати аналіз комунікативної ситуації під час професійного іншомовного спілкування;

в) спеціальних фахових (КФС): здатність до ефективного розв'язання професійних перекладацьких проблем і вирішення професійних перекладацьких питань; здатність проведення переговорів у міжетнічному оточенні; вміння розрізняти комунікативні стратегії у професійному іншомовному спілкуванні; здатність до вибору найбільш дієвих стратегій для запобігання комунікативним невдачам сторін-замовників у процесі професійного іншомовного перекладацького спілкування; здатність до постійного навчання під час вирішення професійних завдань і розв'язання професійних проблем.

Наприклад, перша вступна лекція нашого факультативного спеціального курсу мала форму лекції-пленарного засідання та була присвячена темі 1 (Прагматика: основні терміни та поняття, історія виникнення та розвитку, види прагматики, практична прагматика. Професійна компетентність майбутнього перекладача. Прагматична компетентність майбутнього перекладача) та темі 2 (Працездатність і самоконтроль, стресостійкість, гігієна розумової праці майбутнього перекладача). Метою цього заняття було висвітлення сутності та структури феномена «прагматична компетентність майбутніх перекладачів».

У процесі виконання ми репрезентували студентам, які виконували роль учасників конференції, теоретичні засади виникнення феномена «прагматична компетентність майбутніх перекладачів», сутність і структуру зазначеного поняття (компоненти, критерії, показники), потім разом зі студентами відбувалося обговорювання репрезентованого матеріалу. Студенти виявили зацікавленість отриманою інформацією. У процесі заняття ми звертали увагу студентів на психофізіологічний критерій, який було скорельовано з іншомовно-мовленнєвим компонентом сформованості прагматичної компетентності майбутніх перекладачів, оскільки професійна іншомовна діяльність майбутніх перекладачів часто пов'язана зі стресом, розумовим і нервовим напруженням. Студенти з ентузіазмом ділилися своїми думками щодо запропонованих рекомендацій із гігієни розумової діяльності майбутнього перекладача (наприклад, у професійній іншомовній діяльності май-

бутнього перекладача незадоволеність і негативні стресові емоції штовхають майбутнього фахівця до пошуку виходу з цих стресових ситуацій, а саме – до розвитку; треба пам'ятати, що нервову систему потрібно гартувати в боротьбі зі стресом, але не варто залишатися зі своїми проблемами наодинці, іноді виникає необхідність у розсудливому співрозмовнику, котрий допоможе з іншої точки зору розглянути проблему та знайти адекватне рішення; для гігієни розумової діяльності треба відволікатися від роботи своєчасно (кіно, добра книга, прогулянка на свіжому повітрі чи заняття спортом на березі моря або річки), що, у свою чергу, підвищить у рази працездатність майбутнього фахівця; спілкування з домашніми тваринами допомагає зберегти душевну рівновагу та укріплює позитивний настрій особистості; куріння та вживання алкоголю шкодить як здоров'ю особистості, так і її професійній діяльності).

Отож у результаті цієї вступної лекції-пленарного засідання студентам було висвітлено сутність і структуру феномена «прагматична компетентність майбутніх перекладачів», ознайомлено зі способами підвищення працездатності майбутніх перекладачів, з основами гігієни розумової діяльності та боротьби зі стресом, розумовим і нервовим перенапруженням. Усе це сприяло розвитку позитивної мотивації студентів до перекладацької діяльності в галузі іноземної мови та активізувало міждисциплінарні зв'язки (наприклад, з дисциплін «Психологія», «Педагогіка», спецкурсу «Прагматика. Мовленнєві акти») у формуванні прагматичної компетентності майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки.

Наступним прикладом може слугувати практичне заняття № 1 за темою 7 «Способи управління співрозмовником. Основні правила та види переконання».

Метою цього практичного заняття було ознайомити студентів з основними способами управління співрозмовником і видами переконання, які є актуальними в сучасній іноземній літературі.

У процесі виконання ми запропонували студентам обговорити основні актуальні способи управління співрозмовником і види переконання з використанням ілюстративного матеріалу (показати процеси чи явища у їхньому символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, фотографій, малюнків, схем тощо), що було їхнім домашнім завданням під час підготовки до цього практичного заняття. Студенти були зацікавлені завданням і добре підготували свої доповіді, котрі в деяких випадках мали



додаткові ілюстративні приклади з іноземних автентичних художніх фільмів («Адвокати», «Менталіст», «Збреши мені!», «Знайомтесь, Джо Блек!» та інші). Під час практичного заняття ми допомогли студентам з'ясувати, що особистість, яка обізнана із сучасними способами управління співрозмовником і видами переконання, має переваги під час ділової бесіди, у конфліктних ситуаціях, у публічних виступах та інше. Усі студенти були згодні, що правило Сократа (правило трьох «так») досі є одним із найактуальніших способів управління співрозмовником.

Щодо різновидів переконання та запобігання конфліктним ситуаціям у професійному іншомовному спілкуванні, то студенти дійшли висновку, що правило «перевіряйте, чи правильно ви зрозуміли співрозмовника» є найважливішим як для іноземної, так і для рідної мови. Аналіз різних точок зору науковців на види переконань дав змогу студентам з'ясувати, що найбільш вживані слова мають багато значень залежно від контексту. Це є характерним для багатьох мов і для англійської зокрема (у якій, наприклад, 500 найбільш часто вживаних слів мають у середньому понад 20 значень). У такій ситуації перекладач повинен скористатися правилом «перевіряйте, чи правильно ви зрозуміли співрозмовника». Такі фрази, як «Чи правильно я вас зрозумів...», «Інакше кажучи, ви маєте на увазі...», «Дозвольте уточнити...», та інші допоможуть запобігти багатьом негативним наслідкам під час професійного іншомовного перекладацького спілкування та скласти позитивний імідж перекладача.

Отож у результаті цього практичного заняття студенти були ознайомлені з основними способами управління співрозмовником і видами переконання, які є актуальними в сучасній іноземній літературі, що сприяло підвищенню мотивації майбутніх фахівців до перекладацької діяльності в галузі іноземної мови й активізувало міждисциплінарні зв'язки (наприклад, із дисциплін «Психолінгвістика», спеціального курсу «Прагматика. Мовленнєві акти», «Основна іноземна мова», «Друга іноземна мова»,

«Психологія»). Крім того, використання методу ілюстрації активував у майбутніх перекладачів аналітично-мовленнєву діяльність іноземною мовою.

Висновки з проведеного дослідження. Розкриваючи методику формування прагматичної компетентності майбутніх перекладачів на когнітивно-збагачувальному етапі нашого експериментального дослідження, ми виявили необхідність подальшого вивчення впровадження методики формування прагматичної компетентності майбутніх перекладачів на наступних етапах (наприклад, репродуктивно-продуктивному).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко А.О. Методичні передумови формування граматичної компетентності майбутніх філологів із французької мови як другої іноземної. Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. Вип. 3 (75). 2014. С. 118–122.
2. Бондар Л.В. Професійна іншомовна підготовка майбутніх інженерів до міжкультурної комунікації. Педагогічні науки. Проблеми підготовки спеціалістів. URL: http://www.rusnauka.com/3_ANR_2013/Pedagogica/2_124202.doc.htm
3. Гриджук О.Є. Специфіка формування мовно-комунікативної компетентності студентів лісотехнічного напрямку підготовки. Наукові записки. Серія «Педагогіка». 2016. № 1. С. 75–81.
4. Кошлаба І.Б. Формування іншомовної комунікативно-когнітивної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів. Мова: класичне–модерне–постмодерне: зб. наук. статей / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія»; відп. ред. В.М. Ожоган. Київ: ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2014. Вип. 1. С. 71–78.
5. Кушнір І.М. Соціокультурна компетентність у структурі компетентнісної моделі міжкультурної мовної особистості іноземного студента. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. 2009. Вип. 15. С. 89–95.
6. Олійр М.П. Теоретико-методичні засади формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів: дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.02, 13.00.04. Одеса, 2016. 551 с.
7. Чіжова Н.В. Проблеми формування прагматичної компетенції при навчанні англійській мові. Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі: зб. наук. статей. К.: НТУУ «КПІ», 2013. С. 382–392.